

– Були виділені притаманні бароко нове почуття простору, динамізм, схильність до пишності, помпезності. Як результат, нова естетика бароко захопила усі західноєвропейські країни, усі види мистецтва – архітектуру, літературу, живопис та музику. Тому бароко називають першим загально-стильовим напрямком в історії культури.

– У музиці епохи бароко встановлюється мажоро – мінорна система, формується гомофонна фактура. Нової якості набуває і поліфонія. На зміну поліфонії строгого стилю приходить поліфонія вільного стилю. У музичних творах часто використовується контраст акордової та поліфонічної фактури.

– З'являється поняття «композитор». Бароко – це період активного розвитку світської та духовної музики. Одним із провідних жанрів світської галузі стає опера.

– Провідне місце в бароковій музиці посідають музично театральні жанри, насамперед опера. Це було пов'язано з прагненням до драматичної виразності та синтезу мистецтв. Серед авторів барокових опер такі майстри, як Алессандро Скарлатті, Георг Фрідріх Гендель, Клаудіо Монтеверді та інші. Перші опери писалися переважно на героїко-міфологічні чи легендарно-історичні сюжети з чітким розподілом сценічної дії і музики.

Список використаних джерел:

1. Ливанова Т. Н. Проблемы стиля в музыке XVII в. // Ренессанс. Барокко. Классицизм. Проблема стилей в западноевропейском искусстве XV–XVII веков. – М., 1966. – С. 276.
2. Лобанова М. Западноевропейское музыкальное барокко: проблемы эстетики и поэтики. – М.: Музыка, 1994. – 317 с.
3. Морозов А. А. Проблемы европейского барокко // Вопросы литературы. – 1968. – № 12. – С. 120-126.

Янкевич С.О.

аспірант,

Науковий керівник: Чечик В.В.

кандидат мистецтвознавства, доцент,

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКОВОЇ ГРАФІКИ ЗА ТВОРАМИ В. ШЕКСПІРА У ХХ СТ.

Образотворче бачення шекспірівських драм започатковане митцем ХІХ століття Т. Шевченком. Захоплення художника шекспірівськими образами призвело до появи ілюстрації за «Королем Ліром» (1843), у якій прослідковуються риси творчого почерку Т. Шевченка: тяжіння до детального штрихування, зображення атмосферного природного пейзажу та характерних образів. Обрані сюжетика та композиція ілюстрації (Король Лір і блазень під час шторму) експлуатується митцями минулого та теперішнього (В. Дайс, Л. Буланже, А. Гончаров, Б. Склярчук, М. Сурдукан). Гравюра Т. Шевченка

виконана у новітній на той час техніці гальванографії [1, с. 7] (винайдена Ф. Кобелем, Мюнхен, 1842).

Графічні інтерпретації творів В. Шекспіра у ХХ ст. пов'язані з проблемами українського перекладу та друкарською справою. Зазвичай драматургічні переклади супроводжувалися портретом автора, запозиченими ілюстраціями іноземних (П. Даньян-Бувре, В. фон-Каульбах, К. Беккер, Г. Макарт, Г. Гофман, М. Ретч) та вітчизняних (І. Репін) митців, світлинами з вистав або орнаментальним художнім оформленням (Вибрані твори, 1950; худ. В. Хоменко). Безпосереднє ілюстрування творів В. Шекспіра здійснено трьома київськими митцями (В. Фатальчуком, Д. Кульбаком, С. Якутовичем) на різних етапах розвитку українського мистецтва.

На початку ХХ ст. художник Володимир Фатальчук (відомий за роботами до творів Л. Українки, Т. Шевченка, поетичних та драматичних збірок) виконав художнє оформлення до трагедії «Ромео і Джульєтта» (1937). Учень видатних графіків А. Середи, В. Касіяна та І. Плещинського, своїм мистецтвом В. Фатальчук розвивав оформлювальні традиції книги (особливо мотиви українського орнаменту). Проілюструвавши основні елементи шекспірівського видання: оправу, форзац і заставки, художник мінімізував образотворчий матеріал. В. Фатальчук зобразив погрудні портрети головних персонажів трагедії – Ромео і Джульєтти – на форзаці; створив ілюстративні заставки до ключових моментів кожної драматичної дії (знайомство Ромео і Джульєтти, сцена на балконі, поєдинок Тібальта і Ромео, Джульєтта випиває снодійне зілля, сцена у гробниці). В оформленні трагедії митець вдався до рисунку тушшю як базової графічної техніки. Ілюстрації художника мають контурно-лінійний характер ескізу, де чільне місце займає повітряна об'ємність білого аркуша. В. Фатальчук не деталізує обрані образи, використовуючи універсальні ознаки гендерної, історичної та просторової визначеності. Робота художника В. Фатальчука виключно ілюстративна. Безневинне та умовне зображення у ній трагічного змісту укладається до тенденції, розпочатої українським мистецтвом 1930-х: трактувати «Ромео і Джульєтту» як «підлітковий» сюжет (виставляючи у театрах для дітей та юнацтва).

У другій половині ХХ століття Дмитро Кульбак проілюстрував збірку творів В. Шекспіра у трьох томах (1964). Також митцем виконано портрет В. Шекспіра для фронтиспису збірок (ліногравюра) та кольорова обкладинка до п'єси «Король Лір» (1958), що вийшла окремим примірником. Д. Кульбак, учень М. Бурачека, О. Хвостенко-Хвостова, працював не лише у галузі книжкової графіки, а й на ниві театральньо-декораційного мистецтва. Найбільш відомою графічною роботою Д. Кульбака слід вважати «Комедії» Ж.-Б. Мольєра [2], яка вийшла в один рік із п'єсою «Король Лір». Розуміючись на специфіці драматургічного матеріалу, художник створив монохромні ілюстрації тушшю невеликого розміру (схожі на ескізи замальовки до вистав), розміщені на шмуцтитулах і титульних розворотах. Винятком є малюнок на оправі до «Короля Ліра», на який накладені кольори (блакитний як тло композиції і червоний – для мантиї короля, що виділяється яскравою плямою).

Рисунки Д. Кульбака продовжують лінію умовності шекспірівських образів, проте насичують її фактурністю та колоритом костюмованих персонажів.

Лише наприкінці минулого століття з'явилося перше і єдине на сьогодні повне зібрання творів В. Шекспіра у шести томах (1984-1986) київського видавництва «Дніпро» [3]. Графічне оформлення фронтиспису та шмуцтитулів (44 ілюстрації) виконав Сергій Якутович. Митець приділив чимало уваги створенню образної галереї шекспірівських персонажів. Розуміючи, що центром творів драматурга є людська натура, художник звернувся до зображення людської постаті засобами одно-, дво-, рідше багатофігурної композиції. Обравши портретний мотив, художник реалізує традиційну іконографію шекспірівських образів. Шекспірівська графіка С. Якутовича монохромна. Можливості техніки торцевої гравюри дозволили художнику використовувати широкий діапазон пластичної виразності штриха (його тонові і фактурні можливості у зображенні перипетій сюжету, атрибутів персонажів, атмосфери епохи). В окремих ілюстраціях С. Якутович застосовує парафрази з відомих творів образотворчого мистецтва, що забезпечує пізнаваність зображуваних образів і встановлює асоціативні міжчасові зв'язки між українським і світовим мистецтвом. Попри те, що шекспірівська графіка ХХІ ст. представлена роботами сучасних митців (В. Єрка, Ю. Тверітіної, І. Яхіна), доробок С. Якутовича лишається найбільш масштабним шекспірівським проектом в історії українського графічного мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Стратілат М. Тарас Шевченко – академік гравюри. Хмельницький, 2010. С. 7.
2. Чепалов О. Кульбак Дмитро Іванович // Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=51419 (дата звернення: 20.09.2019).
3. Шекспір В. Твори в шести томах. Перекл. з англ.; редкол.: Затонський Д. В. (голова) та ін. Київ: Дніпро, 1984–1986.